PRIMORSKA DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO ENOTNIH SINDIKATOV ZA SLOVENSKO PRIMORJE IN TRST

Leto 2., štev. 28 - Cena 4 lire

TRST, četrtek 27. junij 1946.

Uredništvo in uprava: via Imbriani št. 5
Telefon 93.710 — Rokopisi se ne vračajo

Čitajte v tej številki:

1. stran: **Zborovanje delavstva v Trstu**
Povorka lačnih žena!
Kdo brani fašiste?

2. stran: **Skupščina v Gorici: napori in težave kmečkega delavstva**
Napad na naše kmete v Tržiču
O vojni škodi
O sindikalnih zaupnikih
Kakšno je Društvo kmetovalcev?

Tržasko delavstvo obsoja

sedanje stanje in kaže pot rešitve

Zahteva po osnovnem problemu: priključitev k Jugoslaviji in preko nje v balkansko-podonavsko področje

Kam nas vodijo in kam bomo prispeli, če bomo tako nadaljevali? Taka in slična vprašanja si zastavlja naše delavstvo. Odgovori delovnega ljudstva pa so v svojem bistvu vsi enaki. Vsem je jasno da nas mora tako upravljenje, ki ga izvaja začasna vojaška uprava in brezvestna, egoistično-špekulantska gospodarska politika kapitalistov, pripeljati do popolnega finančnega uničenja in poloma.

Proti tej žalostni ugotovitvi, ki nima pravih, utemeljenih vzrokov, ker so ti vzroki umetno in vsaj s strani kapitala hote in s silo ustvarjajo, se naše delavno ljudstvo dosledno bori.

Ta za skupnost škodljiva gospodarska politika je dovedla naše delavstvo v tako obupen položaj, da je moralo ponovno in z vso odločnosjo povzdigniti svoj glas, opozoriti javnost in začasno upravo na vso resnost zlih posledic za splošno dobrobit.

V ta namen je mestni odbor Enotnih sindiatov v Trstu, skical za nedeljo 23 t. m. sindikalno zborovanje na katerem so govorniki v svojih izvajajnjih podali sliko o položaju.

Tržaško delavstvo je s svojim nastopom dokazalo vso resnost in polno zavest. Na transparentih si čital želje dobro mislečega prebivalstva, vseh iskrenih demokratov in ne samo neposredno prizadetega delavstva. Ti transparenti so jasno in zgovorno pričali o željah po obnovi delu, zaslužku, kruhu in normaliziranju prilik.

Delavci so se zbrali na trgu Garibaldi, da bi čuli svoje voditelje. Občutil si, da je delavstvo s svojo dozorelostjo in resnostjo v našem mestu tisti element, ki se v polni meri zaveda odgovornosti do interesov skupnosti. Takemu delavstvu se mora dopustiti možnost soodločevanja pri urejevanju in graditvi pogojev za splošno blagostanje.

Zborovanje je otvoril tov. Semilli, ki je v nekaj besedah orisal namen zborovanja ter podal besedo tov. Juragi čigar izvajanja so zajela vse probleme in ki ga v celoti priobčamo:

Govor tov. Jurage

MEŠČANI! DELAVCI!

Obupne gospodarske prilike, v katerih žive delavci in ki vplivajo na vse ljudstvo, nas silijo k temu, da zavzamemo svoje stališče in da postavimo ZVU, kot zaupno upravnico tega področja, pred njeno odgovornost.

Naša sindikalna organizacija se ne nahaja prvič pred potrebo rešiti vprašanja, ki so v interesu delavstva. In res, ona je že rešila več sindikalnih vprašanj, kot so zapora nad odpusti z dela, ki je ostala v veljavi do prvih dni septembra 1945., osvobodilna nagrada, mezdna prilagoditev z 2. februarja 1946. in začasna draginjska doklada. Poleg tega moramo omeniti borbo, ki so jo Enotni sindikati vodili skupno z drugimi protifašističnimi organizacijami o obrambo demokratičnih svoboščin, pred vsem pa dejansko uresničenje kmečkega in delavskega bloka.

Po enem letu zaupne uprave se stavlja pred našo sindikalno organizacijo v zaščito delovnih množic vrsta vprašanj, ki so tesno zvezana z gospodarskimi prilikami mesta in pokrajine.

Poglejmo, katera so ta vprašanja, kakšni razlogi so jih povzročili, kakšno akcijo naj začne sindikalna organizacija, da se jih loti in jih reši.

In nikogar ni, ki bi bil v skrbeh za njihovo usodo. Zaskrbljeni pa so, da najdejo stanovanje vsem fašističnim zločincem, ki so spričo naklonjenega zadržanja zavezniških oblasti, našle v našem mestu in v naši coni ugodno zavetišče.

Dali so na razpolago milijonske kredite za katraniziranje cest in za druga javna dela, ki so sicer koristna, ki pa omejujejo njihovo korist na trenutek, ko jih izvršujejo. Ne prinašajo nobene splošne gospodarske koristi. Vprašamo se: zakaj teh milijonov ne določijo za obnovo naših ladjedelnice in naše industrije? Na to vprašanje lahko odgovorimo le s tem, da zaupna uprava, ki nas sedaj upravlja, noče take obnove, ker ta uprava ve, da bo v bodočnosti ta industrija služila Jugoslaviji in drugim državam v zaledju. Zato noče porabiti niti stotinke, da bi jih stavila v obrat. Toda ravno zato, ker si je ZVU prevzela odgovornost, zaupno upravljati našo deželo, je njena dolžnost, da stori vse, kar je v njeni moči, da pospeši vrnitev v normalne gospodarske prilike.

Če premotrimo posledice tega pomanjkanja obnove, opažamo, da se gospodarske prilike z dneva v dan slabšajo. Delna mezdna prilagoditev, ki so jo po tolikem boju dosegli in ki znaša približno 14% meseca februarja, je danes skoraj brez pomena spričo odredbe št. 106, ki znatno znižuje delavske mezde. Skrčeni delovni čas predstavlja dejansko znižanje mezd, tudi če pri tem ne upoštevamo tisoče delavcev, ki so jih vrgli na cesto, podražitev cen življenjskim potrebščinam, nesorazmerje med cenami in kupno močjo delavskih množic, torej vsega ljudstva. Življenska raven se zaradi tega gospodarskega stanja stalno niža. Povišanje cen javnih naprav in najemnine povzročajo resne gospodarske motnje našemu prebivalstvu. Če se delavci lahko odpovedo kakim nepotrebnim stroškom, kot n. pr. kakemu zavojčku cigaret, kozarcu vina itd., se pa ne morejo odpovedati in morajo po vsej sili zahtevati vode, plina, električne razsvetljave. Te so dan danes neobhodno potrebne vsakemu kulturnemu ljudstvu. Če smo z našo dejavnostjo, z ugovori prebivalstva uspeli doseči preklic absurdnega in nezakonitega izvrstnega povišanja cen tem uslužnostim, pa ostaja dejstvo, da so ta povišanja že v teku in da jih večina prebivalstva ne zmore. To velja tudi za najemnino. Medtem ko vse prebivalstvo tarejo obupne gospodarske prilike, medtem ko imajo delavci mezde, pri katerih gladujejo, postaja stanje zaradi povišanja najemnin še obupnejše. Nočemo pretresati, če je povišanje najemnin upravičeno ali ne. Vioga, ki jo je ZVU predložil MOS za Trst, je rešila to vprašanje, ne da bi delavstvo in ljudstvo nosilo njegove posledice. Poleg tega imamo resno prehrambeno stanje. Z živilskimi nakaznicami si moramo kupiti največ toliko živil, ki zadostuje le za nekaj dni v mesecu; ostalo si moramo nabaviti na takozvanem »svobodnem trgu«, ki se ga ne obotavljamo imenovati z njegovim pravim imenom: »legalizirana črna borza«). Še enkrat opozarjamo javnost na sramoto polnih izložb in praznih trebuhov. Še enkrat pravimo tistemu, ki je odgovoren, naj se uvede pravilno razdeljevanje živil, vsaj tako, ki bo podobno tistemu v Angliji sami, kjer je vse racionirano in je vsem zagotovljen neobhodni minimum.

Videli smo, kakšen je bil učinek sedaj že slavne (zloglasne) odredbe št. 106: za bodočnost se nama kaže še slabše stanje. Ob koncu tega meseca je pričakovati nova odpuščanja z dela ali celo zaporo naših ladjedelnic. Tako preti ravnateljstvo CRDA-e. Kar se tiče trditve industrijcev, da ne morejo v podjetjih CRDA-e obdržati sedanjega števila delavcev z izgovorom da IRI (Ustanova za industrijsko gradnjo) ne podpira več naših ladjedelnic, izjavljamo, da je bilo že končno čas, da se preneha podpirati naše industrije s strani te znane ustanove, ki so jo ustvarili za financiranje fašistične vojne.

Če se industrijci skličujejo na podporo IRI, pomeni, da hočejo prikazati, da more Trst živeti izključno s tem, da se pripravlja na vojno. Mi trdimo nasprotno: Trst mora imeti industrijo, ki bo služila le miru. To pa bomo dosegli le s tem, če ga navežemo na njegovo naravno, podonavsko-balkansko zaledje.

Obljubili so nam nekaj naročil ladij, ki pa vise še visoko v zraku. Doslej niso v naših ladjedelnicah postavili niti ene plošče. Opažamo celo politično špekulacijo domačih delodajalcev in ZVU; njen namen je ta, da bi nas prepričala, da moreta mesto in dežela živeti ločena od svojega zaledja. Zato hodijo iskat naročil v Oslo, ki jih od nikoder ni, medtem ko odklanjajo naročila današnje Jugoslavije, ki bi jih lahko takoj izvedli. V tem pogledu so omenjeni manevri zvezani z manevri domače in mednarodne reakcije. Ta skuša preprečiti svobodno izražanje ljudske volje, pospešuje obnovo fašizma in neofašizma, ki napada sedeže ljudskih organizacij, napada z nožem v hrbet naše delavce. Šli so celo tako daleč, da so nekateri fašistični elementi, ki so našli v civilni policiji ugodno zavetišče, streljali na ljudstvo.

Skušajo razkropiti naše delavstvo, da bi zmanjšali njegovo strnjenost in možnost upiranja proti nasilstvu reakcije. Če imajo industrijci kaj dobre volje in bi res težili k obnovi, zakaj ne podpirajo naših delavcev v njih borbi za obnovo naše industrije? Na to vprašanje nam gotovo ne bodo odgovorili. Odgovor lahko damo sami: Oni nočejo obnove, ker hočejo rešiti svoje kapitale, nakopičene v 25. letih fašističnega zatiranja, dobičke, ki so jih nakopičili v službi nemškega okupatorja.

Srednji sloji, obrtniki in trgovci, naj si ne delajo utvar, da jih gospodarski polom ne bo prizadel. Saj načrtno uničevanje naših največjih industrij, ki so bile vir cvetočega življenja za vse ljudstvo naše pokrajine, prinaša usodne posledice tudi zanje. Zmanjšanje storilnosti ali pomanjkanje velike industrije vodi naravno k izločitvi naše trgovske mornarice, k mrtvilu prometa in ohromitvi trgovine. Logična posledica vsega tega je propast in zaprtje male in srednje industrije.

Kot se pa zmanjšuje kupna moč delavcev, gopodarske težkoče neizogibno vplivajo na vse prebivalstvo. Je torej v interesu vsega prebivalstva, da se pridruži delavstvu v tej trdi borbi, ki ima namen rešiti gospodarstvo pokrajine in izboljšati življenske prilike vseh meščanov.

Delavci so že jasno opozorili javnost na svoje nevzdržne prilike. Kmetje, ki so še podvrženi fašističnim kolonskim pogodbam, se sedaj bore, da rešijo vprašanje pravičneje razdelitve sadu njihovega znoja, ki bi ga jim hoteli veleposestniki oporekati.

Čeprav so vprašanja, ki jih je treba rešiti različna, se delavci in kmetje skupno bore v sedanjem boju. Njim se pridružujejo tudi brezposelni. Tudi ti so povzdignili svoj glas. 28.000 brezposelnih zelo obremenjuje gospodarstvo tega področja.

ZVU je obljubila, da bo skoraj vse brezposelne zaposlila pri javnih delih, toda doslej ni bilo v tem pogledu storjenega skoraj nič. ZVU so poslali desetine spomenic, s tisoči podpisi, toda doslej jih ni nihče vpošteval. Te dni smo poslali ZVU in delodajalcem formalne zahteve. Zahtevali smo zaporo nad odpusti z dela; zahtevali smo mezdno prilagoditev. Ta prilagoditev pa ne sme biti negotova; to je, ne sme se staviti v denarni obtok večjega števila novčanic, oziroma prilagoditev ne sme biti nominalna, temveč dejanska. Nominalno povišanje sedanih mezd povzročajo samo denarno inflakcijo. Dejansko povišanje pa moramo doseči s pravičnejšo delitvijo živil, tako, da se pri tem okoristi v najširšem obsegu velika večina prebivalstva. Tako razdeljevanje naj omogoči ljudstvu in delavcem, da s svojo mezdo lahko kupijo neobhodno količino živil, potrebno za njihov obstoj in preživljanje njihovih otrok. Ravno zato smo zahtevali, naj racionirana živila pravičneje razdeljujejo.

ZAHTEVALI SMO, NAJ SE KONČNO ZAČNE OBNOVA.

To smo zahtevali v imenu sindikalne organizacije. So morda naše zahteve krivične? Ali jih vse prebivalstvo globoko ne občuti?

MEŠČANI! DELAVCI!

Danes moramo povzdigniti svoj glas pred vsem svetom, ki nas opazuje. Delegacija, ki jo bo sprejela ZVU, mora predstavljati vse prebivalstvo in izraziti njegovo voljo!

Nočemo več brezposelnosti!
Nočemo več lakote!
Naj se takoj prične obnova!
Če je nočejo, ali je niso sposobni izvršiti, naj jo prepuste ljudstvu, ki to volijo in to sposobnost ima!!

Delavstvo posluša govor tov. Jurage

Mi smo že ob prvi ukinitvi zapore nad odpusti z dela, lanskega septembra, opozorili javnost na prozorni manever delodajalcev, da bi decentralizirali naše industrije in razkropili naše specializirano delavstvo. To je, hoteli so preprečiti, da ne bi naše ladjedelnice, ki so sad tehnike in marljivosti več rodov delavcev, mogle znova popolnoma obratovati, zopet graditi lepe ladje, ki so bile ponos naših očetov in ki so našemu mestu in deželi prinašali toliko bogatstva s povečanjem trgovine in prometa z vso srednjo in vzhodno Evropo.

Mi se popolnoma zavedamo, da se mora svet, zlasti pa Evropa, še opomoči od ogromnega razdejanja, ki ga je povzročila vojna. Zato nimamo zdaleka v mislih, da bi predlagali čudežne ali neizvedljive stvari. Toda ravno zato, ker vemo, da je treba obnoviti toliko razdejanih dobrin, ne moremo razumeti zakaj zaznavamo trajno ovišanje brezposelnosti namesto pomanjkanja delovne moči. In če se tega zavedamo, si moramo to razlagati le s tem, da je naše mesto in naše področje odrezano od tistega zaledja od katerega ga danes loči absurdna demarkacijska črta. Upamo, da bo ta črta čimprej odpravljena. Obnove ne bomo dosegli s tem, da umetno navežemo naše ozemlje na ekonomijo dežel ki nimajo z njim nikake zveze, temveč s tem, vključimo že sedaj naše gospodarstvo v gospodarstvo našega naravnega zaledja, to je v Jugoslavijo in po njej z vsemi podonavskimi državami.

Če premotrimo danes naše gospodarske prilike in jih primerjamo s tistimi v zaledju, moramo ugotoviti, da onstran demarkacijske črte obnavljajo. Tam delajo z vso vnemo, delavstva primanjkuje; vasi in mesta se polagoma vračajo v normalno stanje itd. Vse ljudstvo se je mrzlično lotilo obnove.

Kakšne pa so prilike pri nas, kakšna izboljšanja smo opazili pri nas v tem pogledu? V 40 dneh ljudske oblasti, o katerih se toliko razpravlja, je bilo naše ljudstvo polno dobre volje in je bilo naše ljudstvo za obnovo. Naše ljudske organizacije so izdelale konkretne načrte in so upoštevale splošno gospodarstvo. Posvečale so se predvsem obnovi naših ladjedelnic in naše velike industrije. Saj so vedele, da bi samo hitra obnova te panoge dejavnosti prinesla mestu in vsej deželi takojšnje koristi. Z odpravo ljudskih oblasti se je vse zavrlo. Ne le, da naše ladjedelnice leže pod ruševinami, začeli niso niti stavbene obnove. Tisoče delavcev mora živeti brez strehe v bornih prostorih in v najslabših prilikah, ker je njihove hiše uničilo bombardiranje.

Žene zahtevajo kruha za svoje otroke

V petek, dne 21. t. m. se je vršila demonstracija tržaških žen, tržaških mater.

Težko gospodarsko stanje jih je nagnalo na tržaške ulice, da bi s tem opozorile javnost na bedo. Beda jih je prisilila k temu! Brezposelnost narašča, dela vedno manj zaslužki manjši, bremena izdatkov vsak dan večja, ljudstvo trpi pomanjkanje, strada.

Da izložbe so polne, toda le za izbrance, privilegirance, katerih samovolja tlači delovnega človeka, ki se ni strašil nobenih žrtev, da bi se osvobodil izpod fašističnega jarma da bi svobodno zaživel in ukrepal o lastni usodi.

Životarimo in propadamo; barantanja o pripadnosti naše pokrajine pa noče biti konca. Kapital, domena reakcije, zlonamerno ovira normalni razvoj demokracije, a tukajšnja začasna uprava ne izpolnjuje svojih dolžnosti in nam le obljublja... Delovno ljudstvo pa hira, črpa svoje pičle sile, pomanjkanje in glad ga ubijata.

Predolgo že opozarjamo na vse nepravilnosti, na vse možnosti, ki bi lahko olajšale Mar si ne smemo želeti in boriti za ureje naše gorje. Pa nam za vse to celo očitajo. Mar si ne smemo želeti in boriti za urejenost in blagostanje? Vedno bomo zahtevali, da se v naši pokrajini prilike uredijo, da se prične z gospodarsko obnovo. Mi hočemo dela in blagostanje, zato se bomo vedno in dosledno borili proti pomanjkanju in brezposelnosti.

Po tej poti bomo nadaljevali našo borbo, nadaljevali bomo z zahtevami, protestirali proti nepravilnostim. Zahtevali bomo soodločevanje, ki ima največjo sigurnost v ljudski demokraciji, kjer poznajo ljudsko oblast.

Spregovorile so žene, matere. One najbolj neposredno čutijo vse težave. Težko je v današnjih časih voditi gospodinjstvo, vsepolno je skrbi, ni zaslužka, ni denarja!

Hodile so mirno mimo kavarn, bogatih izložb. Elegantni gospodič in »fine« dame so s prezirom in ironijo motrile mimohod žena. Preprostih, a poštenih žena. Pot jih je vodila pred sedež ZVU. Tam so demonstrativno izpovedale vse tisto, kar so zapisale na transparentih.

Zahtevajo kruha, zahtevajo delo, zahtevajo ustavitev odpuščanja, zahtevajo pravico do življenja.

Lačni smo, dajte nam kruha!

Dve delegatki sta odšli k polk. Bowmanu. Ker je to ozemlje sporno in ker je ZVU le začasna, da ne morejo začeti z večjimi deli, so jima odgovorili.

Delegatki sta pojasnili, da mora ljudstvo že leto dni prenašati te nevzdržne prilike in če ima začasna uprava razloge da ne začne obnavljati in ne da brezposelnim dela, ima tudi ljudstvo svoje utemeljene razloge, da protestira. Če ZVU ne more dati dela, naj vsaj preskrbi za pravično delitev živil. Častniki so jim odgovoril da so po vsem svetu težkoče. Delegatki sta odvrnili, da kaže mesto navidezno izobilije, da pa je treba živeti med ljudstvom, če se hočejo spoznati obupne prilike v katerih žive.

SPOMENICA

Zavezniški vojaški upravi, Trst

23. junija 1946. so se tržaški delavci zbrali na zborovanju. Tovariš Juraga in Vojmir od Mestnega odbora Enotnih sindikatov sta poročala o obupnih gospodarskih prilikah, ki tarejo delavstvo in vse ljudstvo v naši pokrajini. Te prilike so posledica razdelitve naše pokrajine v več con in pomanjkanje obnove naše industrije. Kažejo se v brezposelnosti in nezadostnih mezdah, pri neomejenem povišanju cen, sramotni črni borzi itd.

Delavci enodušno odobravajo ta poročila in po petih delegatih pošiljajo ZVU naslednjo spomenico, da opozore na necbhodno potrebo sledečih ukrepov:

1. naj se izvede resnična zapora nad odpusti ter se tako odpravi izključitev delavcev iz proizvodnje. S tem se prepreči izstradanje tisočih družin.

2. treba je zaposliti tisoče brezposelnih v mestu in na deželi pri javnih delih, kakor je ZVU že obljubila.

3. rešiti prehrambeno stanje s tem da ZVU zagotovi pravično razdelitev živil prebivalstvu.

4. naj se izvede stvarna in ne le nominalna mezdna prilagoditev. Ta naj bo resnično v skladu z ravnjo cen življenjskih potrebščin delavcev.

5. naj se delavcem dejansko omogoči, in v njih imenu njihovi sindikalni organizaciji, nadzorovati poslovanje njihovih zastopnikih ustanovo »SEPRAL« in izdajo živilskih nakaznic.

6. naj se začne dejanska obnova naših ladjedelnic, ki so bile nekdaj vir cvetočega življenja za vse prebivalstvo mesta in pokrajine.

7. naj se ZVU obveže napram prebivalstvu, da bo odpravila sramotno črno borzo, ki je eden glavnih vzrokov povišanja cen življenjskim potrebščinam.

S tem hočejo delavci in vse prebivalstvo postaviti ZVU pred odgovornost, ki jo nosi kot zaupni upravnik naše dežele; pred dejstvo, da je dolžnost ZVU prizadevati si, da se v naše področje vrnejo normalne življenjske prilike.

Tržaški delavci po Mestnem odboru Enotnih sindikatov.

Pozdrav iz Jugoslavije

Prejeli smo sledeči pozdrav tovarišev iz Jugoslavije:

Tekstilni delavci iz Vojvodine, zbrani na svoji svobodni sindikalni konferenci, z žalostjo in ogorčenjem mislimo na vas, naše še vedno zasužnjene brate in vam pošiljamo plamenite delavske pozdrave.

Prepričani smo, da boste tudi vi kmalu občutili srečo in veselje, ki nudi delo za izgradnjo svoje rodne, svobodne zemlje, ravnotako kot jo mi sedaj čutimo in da bomo takrat vsi združenih naporov pokazali vsemu svetu moč naše mlade in svobodne ljudske republike.

Delavci in obnova

Neki delavec iz rafinerije S. Sabba je izrazil svojo in svojih tovarišev edino in iskreno željo, da bi obnovili svojo tvornico. Popisuje tudi vse dosedaj dovršeno delo.

Pred enim mesecem so se namreč pričela čiščevalna dela. To je zbudilo interes delavstva. Uvideli so možnost, da bi bili lahko pri teh delih zaposleni mnogi brezposelni delavci, ki komaj čakajo na razna dela in možnosti zaposlitve. Na žalost pa manjka volje pri fistih, ki zaenkrat še vodijo gospodarstvo v naši pokrajini, našo industrijo.

Vsekakor je bilo tem finančnim magnatom več do tega, da so izposlovali uredbo št. 106, s katero se je ukinila prepoved odpuščanja, da na ta način povečajo brezposelnost in revščino.

»Je to obnova?«, se sprašuje pisec tega pisma. Taka in slična vprašanja zastavlja naše delovno ljudstvo ob vsaki priliki in jih naslovlja na začasno še vedno odgovorne upravitelje in to že nad eno leto. Ti pa ne ukrenejo nič, kar bi bilo v interesu najbednejših, dela in zaslužka željnih, vseh tistih, ki imajo le marljive in delovne roke na razpolago.

»Če je morda za koga to stvarno stanje demokracija, pomeni za nas delavce«, tako nadaljuje tovariš iz rafinerije, »potrebo in nujnost borbe potom naše sindikalne organizacije, ki zna tudi zagovarjati in braniti naše koristi, predvsem pa našo enotnost in duh bratstva, ki navdušuje eta italijansko in slovensko delovno ljudstvo. Razbiti enotnosti in bratstva niso bili zmožni sovražniki našega ljudstva za časa oborožene borbe, še manj pa bodo uspeli sedaj.«

Protestna resolucija

Delegatki sta izročili ZVU tudi protestno resolucijo. V njej se najprej ugotavlja, da so se gospodarske prilike po enem letu zavezniške uprave vedno bolj slabšale in da večini ljudstva preti lakota. Eno leto po končani vojni skušajo zapreti ladjedelnice, glavni življenski vir za Trst. Resolucija nadalje pravi, da se delitev živil vrši brez slehernega merila. Revni sloji si jih sploh ne morejo preskrbeti ker so cene previsoke, racionirane količine pa so neznatne in ne zadoščajo niti za prve dni v tednu. Tudi obljube ZVU, da bo pri javnih delih zaposlila brezposelne, so ostale prazne. Prilike zahtevajo nagio in odločno rešitev, zato zahtevajo:

1. prilagoditev plač in mezd cenam življenskih potrebščin
2. zaporo nad odpuščanjem z dela.
3. obnovo.
4. odprava črne borze in omogočiti, da bodo najnujnejše življenske potrebščine vsem dostopne.

Resolucija se končuje:»To zahtevajo tržaške žene za svoje otroke za svoje može, za svoje družine«.

Kdo brani fašiste?

Ob priliki epuracijskih razprav v naši ladjedelnici smo opazili, da branijo obtožence le pripadniki Julijskih sindikatov.

Zato se sprašujemo, kaj hočejo? Morda želijo sodelovanja z delodajalci, da bi jim pomagali vrniti v tovarne tiste ljudi, ki so podpirali režim terorja in izkoriščanja, ki so mu bili podvrženi naši delavci toliko let? Mar se niso tudi oni strinjali s čistko že v maju 1945. leta? Brez pritiska in po lastnem nagibu so takrat podpisali zahtevo, da se epuiranci odstranijo iz tovarne. Danes pa postopajo nasprotno, tako da je celo neki Tomasini, član Julijskih sindikatov, oporekal temu, kar je svojevoljno podpisal v pregledu nekega epuriranca. Tak postopek je enega člana komisije razžogotil (no pravici), da je v razburjenju celo udaril Tomasinija po licu.

To priliko je izkoristila uprava in odstranila iz tovarne Stella, a Tomasinia poslala na dopust.

Borba se nadaljuje!

Pri polk. Smutsu

Po zborovanju na trgu Garibaldi so se delavci podali v povorki na trg Unità, a njihova delegacija je odšla k polk. Smutsu.

V začetku razgovorov je tov. Juraga takoj pojasnil obupno stanje našega delavstva in dejal, da je temu kriva ZVU, ki v enem letu svojega upravljanja naše pokrajine ni ukrenila ničesar v prid obnove. Predvsem gre tu za naše ladjedelnice, ki predstavljajo največji industrijski kompleks in ki se nahajajo še danes v ruševinah. Bilo je nešteto obljub za gradnjo ladij, ki se pa nikdar niso uresničile. Mi ne zahtevamo nič nemogočega, marveč le dokaz dobre volje.

Polk. Smuts je spet govoril o povezavi Trsta s splošnim gospodarskim življenjem srednje Evrope in je dejal, da je tržaško gospodarstvo odvisno od razvoja na tem področju. Dejal je tudi, da je težko finansirati dolgoročna naročila z ozirom na sedanje stanje Trsta. Priznal je tudi, da ZVU ni napravila vsega, kar bi morala, da pa je vendar nekaj napravila.

Zastopniki so zahtevali tudi zaporo na nadaljnja odpuščanja delavstva, ureditev prehrane. Polk. Smuts je tudi priznal, **da 800 kalorij dnevno ni dovolj**, ali da se ne more dati več.

Polk. Smuts je dejal, da se sistem prehrane naslanja na svobodno tržišče (ki ga mi opravičeno imenujemo «črna borza», op. ur.) ter da drugače ne morejo organizirati načina dobave hrane.

Tov. Juraga je dejal, da je delavstvo sposobno rešiti vsa vprašanja samo ter zato zahteva ljudsko oblast.

Govorilo se je nadalje o prilagoditvi plač sedanjim razmeram, o kontroli nad izdajanjem živilskih nakaznic pri SEPRAL-u, o črni borzi itd. Obstojala je tendenca k akademski razpravi, toda delavski zastopniki se niso dali povleči. Doseženo ni bilo nič konkretnega ter so se zato razšli po dvournem razgovoru. (Obširnejše poročilo o razgovorih bomo podali v prihodnji številki.)

Govori Ivan Bukovec

Nato je pregovoril o istih problemih v slovenščini tov. Ivan Bukovec-Vojmir.

V svojih izvajanjih je tov. Vojmir opozoril tudi na nesebično žrtvovanje našega delovnega ludstva v borbi proti nacifašizmu. Opozoril je, v imenu 125.000 organiziranih članov, ki jih Enotni sindikati zastopajo v Julijski krajini, (od katerih 75.000 organiziraanih samo v pasu A,) ki jih podpira celokupno slovensko prebivalstvo in ogromna večina italijanskega ves svet, posebno pa diplomate, ki v teh dneh razpravljajo v Parizu o našem življenskem vprašanju, da je Julijska krajina teritorialno nedeljiva ter mora zato pripasti svojemu prirodnemu zaledju, kar predstavlja edino rešitev za boljšo, mirno in delovno bodočnost našega izmučenega prebivalstva edino možnost za obnovo naše pokrajine, edino možnost za mirno sožitje italijanskega in slovenskega prebivalstva.

Končno je spregovoril še tov. Laurenti, ki je povdaril potrebo odločne in dosledne borbe za dosego življenskih pravic delovnega ljudstva.

Vse govornike je zbrana množica često prekinjala s spontanim ploskanjem.

Po končanih govorih je tov. Semillli prečital spomenico naslovljeno na ZVU ter nato zaključil zborovanje. Spomenica se glasi:

Nato so delavci z rdečo zastavo na čelu spremljali svoje odposlanstvo ki se je podalo k polk. Smutsu.

Težka je bila pot, kajti vsi so bili zaskrbljeni zaradi bede in pomanjkanja. Vsi so razmišljali; vsi so čutili in vedeli za možnost, ki bi jih lahko rešila vseh skrbi. Mislili so na ljudsko oblast, kjer bi lahko rešili vsa pereča vprašanja.

Pomikali so se molče in počasi, kot da bi želeli podaljševati čas, ko smejo še upati pomikali so se kot bi se bali zvedeti za izid razgovorov. Bali so se razočaranj bali so se obljub...

Na trgu Unità so disciplinirano čakali. Tovariš, ki jih je pozval, naj odidejo na svoje domove, češ da bodo razgovori dolgotrajni, jih je zmotil v njihovem razmišljevanju.

Nejevoljni so bili zaradi tega kajti nestrpno so pričakovali svoje odposlanstvo. Pa so se vendar razšli, saj iz enoletnega praktičnega izkustva niso mnogo upali, preveč je bilo razočaranj...

Kdo je sposoben razumeti delavsko razpoloženje in njih misli ob takih prilkah? Samo tisti, ki ve iz lastnega izkustva, kako težak je zaslužek rok, koliko muk in truda se mora vložiti v delo. Samo tisti, ki ve, kaj pomeni trpljenje, ki je izkusil pomanjkanje, lakoto, bedo!

Ne umirajo ljudje na cestah. Ne!

Ali premnogi prebijejo ves prosti čas v zatohlih stanovanjih, kajti njih noge so šibke pa morajo varčevati s svojimi silami.

Vi, ki sedite po kavarnah barih in restavracijah, ki se ironično smehljate ob mimohodu delavstva, ali ste že kdaj občutili razen pijanosti od alkohola pijanost, ki jo povzročata lakota in pomanjkanje?!

Delvno ljudstvo je svestno in odločno, da izbojuje rešitev, kakršno zahtevajo njihovi interesi, ki so v popolni soglasnosti s koristmi skupnosti.

In zato ne dvomi v končni uspeh!

Prva letna skupščina E. S. v Gorici

V nedeljo 23. t. m. se je vršila v Gorici, v dvorani Ljudskega doma, prva letna skupščina Okrožnega in Mestnega odbora Enotnih sindikatov.

Skupščino je otvoril ob 10. uri tov. Batič, dosedanji predsednik. Pozdravil je vse prisotne delegate, kakor tudi zastopnike demokratičnih ustanov. Po končani formalnosti izvolitve volilne in verifikacijske komisije, je tov. Batič podal politično-sindikalno poročilo.

Politično-sindikalno poročilo

Predstavljamo letnemu kongresu Enotnih sindikatov goriškega okrožja obračun našega delovanja v presojo in kritiko. To delovanje sega od 1. junija 1945 do 31. maja 1946.

V teku 12 mesecev smo dvakrat sklicali plenum okrajnih in krajevnih odborov, da bi z njimi preučili splošno stanje našega delavstva. Ker nismo imeli primernih prostorov, nismo mogli nadaljevati s temi posvetovalnimi zborovanji.

Nato je tov. Batič govoril o pogojih, ki so povzročili ustvarjanje razbijaških Julijskih sindikatov, ki so nastali po zaključeni borbi in na pobudo delodajalcev ter italijanskih šovinistov.

»Od ustanovitve Julijskih sindikatov pa niso utrpeli Enotni sindikati nobenih pretresljajev, marveč je velika večina delavstva razredno in politično zavedna, ostala v svoji delavski organizaciji brez ozira na narodnost in prav zaradi doslednih naporov za učvrstitev bratstva in jačenja razredne borbe. Značilno je, da je prav od 1. januarja do 31. maja 1946. število članov Enotnih sindikatov v našem okrožju naraslo za 47%.

Omeniti moramo, da se Enotni sindikati niso omejili le na gmotne in mezdne zahteve, marveč so bili vedno pripravljeni braniti socialne in politične pridobitve, dosežene v osvobodilni borbi in sedaj ogrožene od delodajalcev in reakcije sploh. Naše delavstvo organizirano v Enotnih sindikatih se je vedno strnjeno odzvalo pozivu vseh ljudskih ustanov, kadarkoli je reakcija ogrožala ali napadala naše demokratično ljudstvo.

Število članov, ki znaša 12.551, stalno narašča. Vetike ovire pa predstavljajo naraščajoča brezposelnost in neredne prilike v naši pokrajini.

O delovanju kmečkega sindikata

Nato je tov. Sviligoj prečital zanimivo in obširno poročilo o delovanju kmetijskega sindikata, ki se glasi:

Po osvoboditvi Julijske krajine od strani Jugoslovanske armade, se je razvilo sindikalno gibanje tudi na kmetih. Ustanovili so se sindikati kmetov, ki so začeli postavljati socialne zahteve ter se pripravljati za pogajanja o splošnem sporazumu. Z razdelitvijo Julijske krajine v dve okupacijski coni se je sindikalno gibanje med kmeti ustavilo, v kolikor je prišla reakcija, to je veleposestniki s špekulanti, spet k sebi in se pričela zoperstavljati zahtevam kmečkih delavcev in kolonov. Kot industrijski delavci se je moralo tudi kmečko delovno ljudstvo strniti in pričeti borbo v obrambo lastnih, že pridobljenih pravic in za izboljšanje življenjskih pogojev, ker so cene bliskovito naraščale.

Kmečkim dninarjem je bila v decembru dodana še druga draginjska doklada. Spomladi se je izkazala nujnost, da se uredijo plače kmečkim dninarjem. Mestni odbor E. S. je poskušal skleniti novo mezdno pogodbo, toda lastniki-veleposestniki niso imeli še svojega združenja ter ni bilo mogoče pričeti s pogajanji. Okrožni Urad za delo je povabil sindikalne organizacije, naj začasno opustijo misel na pogajanja, v kolikor ZVU proučuje vsa sporna vprašanja kmetov z namenom, da bi jih pravilno uredila.

Na naših okrajnih in krajevnih sestankih ter konferencah so bile izglasovane številne resolucije, ki so zahtevale preklic odpovedi, s katerimi so veleposestniki mislili vsiliti svojo voljo kolonom in najemnikom, ki so se in se še vedno držijo določil izdanih 1944. leta od organov OF v pogledu delitve pridelkov. V teku leta so morali kolonj posamezno in skupno kljubovati nastopom lastnikov, podprtih od civilne policije. V pričakovanju odloka ZVU so ostala vsa vprašanja nerešena.

Zaradi velike aktivnosti v prid kmečkega življa je bilo potrebno ustanoviti Okrožni odbor kmečkega sindikata, ki naj bi povezal in proučil sindikalno delovanje kmečkih delavcev, kar je bilo storjeno 30. maja 1946. Od takrat ta odbor deluje.

Po dolgem pričakovanju se je končno ZVU odločila in javila, da je nekaj rešila v vprašanju kolonskega in najemniškega sporazuma. Preklicane so vse zemljiške odpovedi do 6 mesecev po zaključeni mirovni pogodbi. Odpovedi, zaradi katerih je bilo v skrbeh na stotine naših kmetov v Brdih in Furlaniji, so bile torej končno preklicane. Naši kmetje, vsaj za letos, lahko delajo v miru. Ta preklic predstavlja zmago delovnih sil in gre vsa zasluga kmetom, ki so jo dosegli z agitacijami na sto in sto zborovanjih, z resolucijami, članki v naših časopisih »Lavoratore«, »Primorska delavska enotnost« in ostalih.

Odprto je še nadalje vprašanje kolonov, ki se niso držali določb starega (fašističnega) kolonskega pakta, na katerega se sklicujejo ZVU in veleposestniki, ki ne priznavajo določbe paritetne komisije OF, ki je določila 1944. leta za Brda in okolico deli-tev pridelka v razmerju 75% — 25% v prid kolonom.

V bistvu je vprašanje kolonov nerešeno v pričakovanju sklenitve nove kolonske pogodbe, ki naj uzakoni pridobitve narodno osvobodilne vojne. Ker se veleposestniki sklicujejo na pravno postopanje, na bivšo fašistično zakonodajo in slično, so briški koloni sklenili, da bodo dali gospodarjem samo 25% pridelka ali vrednost istega. Podprti so v tem od furlanskih kolonov. Ostalih 25% pa bo ostalo v skladišču na razpolago do ureditve spora.

Malo je napravljenega za male posestnike. Tudi ti so bili deležni naše zaščite in nasvetov. Zaradi politično-gospodarskega stanja cone A in obstoječega trgovskega ogrodja, spričo obstoječega zadružništva, naše nabavno prodajne zadruge na deželi, tudi zaradi finančnih težkoč povzročenih od nezaupanja širokih množic, niso mogle nuditi kmetom potrebnih ugodnosti.

Naša naloga, le deloma že izvršena, obstoja v povezavi sindikalnega gibanja z zadružnim, s prepričevanjem širokih množic, naj podprejo in razvijejo zadružništvo z novimi vpisi članov, s povišanjem zadružnih deležev, ter dajo tako možnost našim zadrugam, da bi razpolagale z zadostnimi finančnimi sredstvi.

Nadalje so naše sindikalne organizacije zahtevale in dosegle popravila cest in mostov v raznih krajih, posebno na kmetih. Neprestano so zahtevali obnovo naših porušenih in požganih vasi, ki so jih opustošili naci-fašisti. Obnova je šele v početku ter je potrebno vedno znova in znova zahtevati njeno oživetje. Koristno za male posestnike je tudi udarniško delo: proučujmo udarniško delo za obnovo, obdelovanje zemlje, popravilo cest itd.

Številne naloge stojijo pred nami: sklepanje kolonskega sporazuma, nov mezdni sporazum za kmečko dninarje, jačanje zadružništva, zboljšanje udarniškega dela na obnovi, tesnejša povezanost z industrijskimi delavci v borbi za pravice delovnega ljudstva, za osnovne demokratične pravice, za ljudsko oblast, za pravico samoodločbe. Ogromna večina delavcev in kmetov, bodisi Slovencev, Hrvatov ali Italijanov v naši pokrajini, je že neštetokrat izrazilo svojo voljo, tako za časa borbe kot tudi sedaj, naj se Slovensko primorje s Trstom vred priključi k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji in to iz gospodarskih, socialnih in drugih razlogov, posebno pa zaradi pravilne rešitve narodnostnega vprašanja. Delavci so izrazili to voljo tudi brez obzira, da Enotni sindikati do danes še niso zavzeli uradnega stališča o teritorialni pripadnosti Julijske krajine.«

Referat tov. Sviligoja je bil pozdravljen z burnim odobravanjem.

Nato sta sledila finančno poročilo ter diskusija.

Zaključki tov. Marina

Po diskusiji je tov. Marino podal kritičen pregled dosedanjega delovanja in povdaril potrebo tudi za zanimanje za prosvetne, fizkulturne, ženske in mladinske probleme, kar sploh ni bilo razvidno iz nobenega podanega poročila. Za tem je govoril o splošnem gospodarskem in sindikalnem položaju v naši pokrajini, posebno pa v Trstu, kjer že ni več samo pomanjkanje, marveč lakota. Zato danes delavci Trsta protestirajo na javnem zboru proti politiki ZVU in vse reakcije, ki se je znesla nad naše delovno ljudstvo. Govoril je tudi o nujni povezavi sindikalnega in političnega gibanja, ki izključuje vsako možnost ločenja teh dveh oblik javnega življenja. Edino delodajalci in razbijaški sindikati želijo zavleči sindikalno gibanje na čisto gospodarsko polje in s tem odstraniti pozornost našega delavstva od osnovnih problemov vsega javnega življenja. Razen tega je tov. Marino govoril o potrebi obnove in o vseh merah, ki bi jih morala podvzeti ZVU, da bi končno olajšala bedno stanje našega delavstva. Če ni bila sposobna urediti tega v enem letu njenega delovanja pri nas, naj prizna svojo nesposobnost, toda naj nas ne prisili umreti od lakote, naj gre proč, a mi si bomo uredili naše življenje sami. Burno odobravanje vseh prisotnih je pozdravilo in potrdilo ta izvajanja tov. Marina.

Nato je bila dana razrešnica staremu odboru, pristopilo se je k volitvi novega. Potrjen je bil stari obor na čelu s tov. Batičem.

Na predlog enega delegata je bila poslana tudi sledeča resolucija Svetu zunanjih ministrov v Pariz:

SVETU ZUNANJIH MINISTROV

PARIZ

Ob priliki I. sindikalnega kongresa za Goriško okrožje, ki se vrši danes 23. junija 1946. v Ljudskem domu v Gorici, v prisotnosti zastopnikov vsega goriškega področja, ki zastopajo ogromno večino delovnega ljudstva sploh, pošiljamo to spomenico Svetu štirih zunanjih ministrov, ki obravnavajo vprašanje pripadnosti naše pokrajine ter

potrjujemo,

da zastopajoč veliko večino ljudstva in delavstva našega področja, izjavljamo njihovo odločno voljo za nedeljivost naše pokrajine v interesu gospodarskega in socialnega blagostanja in napredka naših članov ter prebivalstva sploh, bratsko združenih Italijanov in Slovencev, izražamo zaupanje, da bo zadovoljeno osnovnim interesom našega prebivalstva ter

zahtevamo

da se Julijska krajina priključi k svojemu prirodnemu zaledju, izvoru vseh njenih gospodarskih možnosti razvoja, da se priključi torej k Jugoslaviji in preko nje k vsemu balkansko-podonavskemu gospodarskemu sistemu.

Smrt fašizmu — Svobodo narodu!

Nasilje civilne policije proti našim kolonom

V ponedeljek se je zgodil nazaslišan dogodek nasilja civilne policije na posestvu Fonda pri Turjaku. Ta policija, ki se je vedno izkazala dosledna v borbi proti vsemu demokratičnemu ljudstvu, bodisi da ono zahteva demokratične svoboščine pa tudi kadar se bori za svoje gmotne in delovne pravice. Rekel bi človek živimo spet najtežje dni fašističnega zatiranja in preganjanja. Metode so iste.

Zgodilo se je tako-le:

Okoli 11. ure je kakih dvanajst agentov obkolilo stanovanje kolona Zaniello ter vdrlo v hišo. Ostro so mu ukazali, naj prične mlatiti požeto žito. Zaniello je odgovoril da je pripravljen mlatiti, ali ker je žito vlažno zaradi zadnjega deževja ni priporočljivo obaviti to delo, dokler se ne posuši. Policaji so ga nato vprašali kakšne namene ima glede delitve pridelka. Odgovoril jim je, da bo postopal tako kot je bilo določeno na skupščini, t. j., da bo pridržani del oddal na vskladiščenje. Policaji so ga zato odpeljali s seboj. Njegova žena in neka soseda po imenu Narducci, sta skušali prepričati policaje, naj Zaniella ne aretirajo saj se ne spodobi, da ga odpeljejo celo bosega! Kot odgovor na te besede sosede Narducci je sledil močen udarec anglo-ameriškega oficirja ki je zrušil ženo z otrokom v naročju.

Njen mož, ki se je tedaj vračal domov in videl, kaj se dogaja je priskočil v obrambo žene, ali so se na njega takoj vrgli agenti, tako da je skušal zbežati. Ulovili so ga. S puško so ga udarili po glavi da je padel v nezavest. V takem stanju so ga naložili na mali tovorni avtomobil in ga odpeljali skupaj z Zaniellom.

Vaščani, ki so zvedeli za ta dogodek, so se takoj zbrali, a nekateri so pričeli zvoniti na domačem zvoniku. Možje žene, otroci, kmetje in delavci, vsi so se setali na trgu, da bi preprečili policiji odpeljati krivično aretiranega tovariša, ki nista zakrivila ničesar razen obrambe ploda svojega truda.

Take enotnosti med kmeti in delavci še ni bilo videti. Stvorila se je povorka, ki se je napotila proti Tržiču ter iz svoje sredine izbrala zastopnike, ki so odšli k Guvernerju in zahtevali, naj se takoj izpustita oba tovariša ter so obenem izročili spomenico, na katero guverner ni vedel odgovoriti.

V tem času so se kmetom pridružili tudi ladjedelniški delavci in se skupaj z njimi napotili proti zaporom, da bi tudi tam protestirali proti skrajno krivičnemu postopku. Zahtevali so od uprave, naj sprejme delegacijo kmetov, ta pa se je uprla pozivu. Množica ki je bila pod utiskom dogodkov, je nato zrušila vrata in vdrla v dvorišče zapora. Nastala je mala bitka med demostranti in policijo, ki se je posluževala tudi orožja, ki pa ni povzročilo poškodb sebam. Nasprotno pa je bilo v bitki ranjenih 8 agentov in še nedoločeno število civilov mož in žena.

Vse do 10. ure zvečer so demonstrirale okoli zaporov gruče delavcev, ki jih je zadrževala policija.

Zanimivo je kako »nepristranski »Giornale Alleato poroča o tej zadevi. Med drugim pravi da so demonstranti hoteli osvoboditi 31 zaporniov, med katerimi se nahaja tudi nekaj takih, ki so obtoženi za navadne kriviče postopke.« Po tem tolmačeju bi torej življenjsko ogroženi kmetje, ki se borijo za dosego svojih delovnih pravic želeli ščititi navadne kriminalce. Zanimivo bi bilo izvedeti, od kod izhaja ta »objektivnost« uradnega organa ZVU, ki ima toliko razumevanja za probleme požeruhov, saj na isti strani objavlja v tržaški kroniki vest da se je odprl lokal Evropa«, kjer bodo tržaški gospodje lahko dobili najpikantnejše jedi, a se istočasno tako izraža proti tistim, ki lačni in bedni zahtevajo skromni košček kruha zase in svoje otroke!

Med železničarji

Tako nam tovariš železničar opisuje življenje v njegovem krogu:

Malomeščanski mentalitet se posebno močno občuti v našem delovnem ambijentu. Medtem ko besni čisto blizu nas, zunaj v tovarnah in ladjedelnicah neizprosna borba izkoriščanih roti izkoriščevalcem, živimo mi med ostanki razmer, ki so tako strašno pritiskale naše delavstvo v polpretekli dobi, ki se ne bo vrnila nikoli več. Mi še danes živimo med oklopi birokratsko-konzervativnega sveta.

Nezaupanje, zavist in sebičnost so splošna pojava. Vse je prepojeno z brezbrižnostjo.

Med nami je pustil fašizem mnogo globje sledi kot drugod. Mi živimo danes življenje, ki ne odgovarja stvarnosti zunanjih razmer.

Uradnik še nadalje gleda na delavca s prezirom in na razdaljo kot je bilo v času fašizma.

Strojnik si hoče zaslužiti drugo plačo, tudi če preti pri tem nevarnost, da uniči svoj stroj. Na naše pripombe o socialni pravičnosti se le nasmehne, kajti razredna zavest je zanj tuja. Zaradi svojega trenutnega dobrega gmotnega položaja je izven naše razredne borbe.

Skromni delavec, politično nezrel in omaljen od demagoških fraz razbijaških sindikatov in njihovih pridigarjev, se bori za cilje, ki so mu v škodo, skupaj s fašisti, ki še sedaj zastrupljajo ozračje v naših delavnicah in uradih. Med prezirom predpostavljenih in nesnago svojega dela, izdeluje razne predmete, ki jih prodaja na črni borzi, da bi dopolnil to, kar mu železniška uprava daje premalo na plači.

Imamo nato naše predpostavljene in vodje obratov ter delavnic. Postavljeni za časa fašizma, pa še danes nadaljujejo s starimi fašističnimi metodami zatiranja delavcev.

To stanje se ne more in ne sme nadaljevati. Proč z brezbrižnostjo!

Mi moramo čutiti ponos, da smo del proletarske vojske, da si hočemo služiti vsakdanji ruh na pošten način ter zahtevamo, da se spoštuje naš delavski sloj.

Zahtevamo, da se vzpostavijo take razmere, da ne bomo več prisiljeni krasti, da bi se mogli enkrat na dan nasititi, a naši predpostavljeni naj nam bodo učitelji in ne tirani.

Stavka v Tržiču

Solidarnost med delavci ladjedelnic in kmečkimi delavci

Delavci tržiške ladjedelnice so 21. t. m. ob 15. uri prekinili delo za pol ure v znak solidarnosti s kmeti-poloičarji v našem pasu. Ti se namreč nahajajo v težki borbi z zemljiškimi lastniki na zemljiščih, ki jih sami obdelujejo.

Delo na poljih je v polnem razmahu. Izrabljajoč ta trenutek se poslužujejo nominalni lastniki vseh sredstev, ne izvzemši policije, da bi zastrašili kmetovalce, ki so toliko let živeli v zelo slabih delovnih pogojih in brez pravične razdelitve pridelkov, plodov njihovega znoja in truda.

Stavkali so tudi uradniki, člani Enotnih sindikatov. Pripadniki Julijskih sindikatov pa so brezbrižno nadaljevali z delom in s to svojo brezbrižnostjo do interesov delovnega ljudstva izpričali mlačnost do življenjsko nujne enotnosti med poljskimi in tovarniškimi delavci.

Ni težko razlikovati med mlačnostjo in zavednostjo. Mi smo to že zdavnaj ugotovili.

Eno vprašanje ZVU

O VOJNI ŠKODI

Zavezniška vojaška uprava je takoj ob prevzemu oblasti in uprave Julijske krajine izrecno razglasila, da veljajo za vse ozemlje te pokrajine, ki se nahaja pod njeno upravo, zakoni italijanske države, ki so bili v veljavi pred 8. septembrom 1943. Tega načela se Zavezniška vojaška uprava tudi drži.

V smislu tega načela velja za to pokrajino v zadevah vojne škode italijanski zakon o povračilu vojne škode z dne 20. X. 1940 ter z njim načela, ki tvorijo podlago tega zakona. Veljajo tudi njegovi predpisi, postopek, uradi in ustanove, ki se jih italijanska država poslužuje pri izvajanju tega zakona.

Italijanski zakon o vojni škodi temelji na pravnem načelu, ki je bilo že po prvi svetovni vojni splošno priznano, da je povračilo vojne škode, nastale fizičnim ali juridični osebam, javnega značaja.

Po tem pravnem načelu je namreč vojna politično sredstvo države. Zato je tudi škoda, ki so jo povzročili vojni dogodki, nastala v interesu države in zaradi njene obrambe. Država je za to škodo odgovorna ter je njena dolžnost, nuditi svojim državljanom, ki so jo pretrpeli na svoji imovini, polno odškodnino iz državnih sredstev.

Italijanski zakon o povračilu vojne škode od 20. X. 1940. priznava italijanskim državljanom pravico do povračila vse škode, nastale tekom vojne zaradi vojnih dogodkov. Kot vojne dogodke smatra prava vojna dejanja, izvršena od lastnih, sovražnih ali zavezniških sil, pa tudi dejstva, ki niso služila direktni pripravi vojnih operacij ali tem operacijam samim, pač pa so bila od teh povzročena.

Nedvomno je tedaj, da je bilo bombardiranje naših mest, železnic in mostov po zavezniških zračnih silah pravi vojni dogodek v smislu tega zakona. Vojni dogodki so seveda tudi boji, nastali po vsej Julijski krajini zaradi odpora prebivalstva proti nemškim okupatorjem in fašistom ter njim podrejenim enotam, ki so spremenili vso pokrajino v vojno področje. Pa tudi čistke, represalije in najraznovrstnejša nasilja nacifašistov in njihovih hlapcev, policijskih, orožniških in drugih militariziranih oddelkov vseh vrst, so vojni dogodki v smislu vojnoodškodninskega zakona.

Zato imajo tudi vsi prebivalci Julijske krajine, ki so utrpeli tekom vojne škodo na svoji imovini zaradi takih vojnih dogodkov in ki so italijanski državljani, po tem vojnoodškodninskem zakonu odškodninsko pravico od italijanske države, so tedaj njeni upniki in je italijanska država dolžna povrniti jim nastalo vojno škodo po določbah tega zakona.

Zavezniška vojaška uprava je izdala v zadevi vojne škode razne uredbe, tako ukaz št. 14 od 11. IX. 1945. in ukaz št. 27 od 28. XI. 1945. Ta dva ukaza se tičeta, kot dokazuje njuno praktično izvajanje, obnove zasebnih stanovanjskih zgradb, ki so bile poškodovane zaradi bombardiranja potom zavezniških zračnih sil in sicer v prid prebivalstvu, ki je ostalo brez strehe.

Ukaza pa ne priznavata pravnega načela vojnoodškodninskega zakona, da je oškodovanec upnik države, ki mu je dolžna povrniti nastalo škodo. Po teh ukazih je oškodovanec le zasebnik, kateremu pomaga zavezniška upravna oblast na ta način, da prispeva k obnovi njegove hiše polovico stroškov, medtem ko mu ostalo polovico posodi proti jamstvu vse njegove imovine in to pod razmeroma težkimi pogoji.

Vojni oškodovanec je na ta način dvojno prizadet. Vojna mu je dom uničila. Da ga popravi, mora zadolžiti imovino, ki mu je še ostala in tvegati, da jo izgubi na ta način popolnoma.

Pravično bi bilo in v skladu z zakonom o vojni škodi, da oblast založi stroške na breme države iz javnih sredstev in da na ta način prispeva vsa državna skupnost v korist vojnih žrtev.

Zato je nujno potrebno, da se omili in prekliče določba ukaza št. 14 o prisilni obnovi hiš, zlasti pa o obremenitvi v jamstvu oškodovanca za polovico stroškov obnove ter nato odredi izbris že izvršenih vknjižb teh stroškov na breme oškodovančeve nepremičnine.

Z ozirom na to, da zalaga po teh ukazih sredstva za kritje stroškov Zavezniška vojaška uprava, ki nastopa tudi kot upnik, je upravičeno upanje, da je vknjižba le gola formalnost in le začasna ter da bo ta dolg plačan iz državne blagajne. Ne moremo verjeti, da bi imela ZVU resen namen napraviti vojnega oškodovanca za svojega dolžnika, ker ona ne vrši te funkcije obnove kot podjetnik, temveč le kot začasna upraviteljica pokrajine in po zakonih, ki so za to pokrajino veljavni.

Če smatra ZVU za potrebno, zavarovati to svojo dajatev, jo more kvečjemu pri italijanski državi, ki je pravno in po zakonu dolžna nositi stroške obnove; morda bi to storila na ta način, da si zagotovi plačilo svojega izdatka potom zastavne pravice na odškodninsko terjatev, ki pripada vojnemu oškodovancu od države za škodo, nastalo mu na predmetni stavbi zaradi vojnih dogodkov.

Danes ti oškodovanci še vedno čakajo, ne vedoč, če velja zanje italijanski vojnoodškodninski zakon, ki jim daje pravice do povračila nastale jim škode, ali ne.

Vojni oškodovanci so itak dovolj prizadeti z določbo tega ukaza, da se vrši obnova tudi proti njihovi volji in prisilno ter samo zasilno, brez vsakega izboljševanja ali spremembe, ki jo smatra oškodovanec za potrebno.

Druga bolna točka obnove je povračilo izdatkov, ki so jih mnogi vojni oškodovanci napravili z obnovo svojih poškodovanih domov na lastne stroške. Za to pogumno dejanje bi zaslužili pohvalo in nagrado, zlasti tisti, ki so vložili zadnje prihranke v to delo in se celo zadolžili z edino željo, da spravijo svojo družino čimprej pod streho.

Na podlagi določb zakona o vojni škodi in zlasti tudi zaradi mnogih zagotovil, da bodo vsi ti izdatki popolnoma poravnani, če so bila obnovitvena dela izvršena v času od 12. junija do 14. septembra 1945, je preko sto takih oškodovancev iz Gorice in Trsta vložilo predpisane prošnje z obračuni in drugimi dokazi, ne da bi prejeli do danes kako rešitev ali pa plačilo. Ko so po več mesecih vprašali pri tehničnem zavodu, kaj je z njihovo zadevo, so prejeli odgovor, da njihove vloge še niso bile obravnavane zaradi pomanjkanja navodil glede rešitve in plačila.

Koga zastopa društvo malih gospodarjev

Enotni sindikat kmetijske stroke pridno skrbi za koristi svojega članstva in za koristi našega podeželja sploh. Pri tem svojem delu pa ne naleti s strani tukajšnje uprave na pravilno razumevanje svojih teženj.

Svoje stališče do vseh starih fašističnih ustanov je Enotni sindikat dovolj jasno obrazložil. To ni njegova lastna samovolja, temveč je odraz želje demokratičnega ljudstva, ki je imelo z vsemi fašističnimi ustanovami težke izkušnje in doživelo od njih velika razočaranja. Ne smemo pri tem delati nobenih razlik, vse ustanove so istega porekla in vse uradništvo enakega, to je fašističnega mišljenja. Naše ljudstvo pa se je zaobljubilo, da bo svojo borbo toliko časa nadaljevalo, da bodo odstranjeni vsi ostanki fašizma, vse nevarnosti za demokrtični razvoj.

Mnogo bo treba še urediti, predno bomo lahko v tem pogledu mirni in brezskrbni. O tem nam priča tudi Društvo malih gospodarjev, ki ga je ustanovil neki Santaniello, ki je bil 20 let tajnik fašističnega sindikata malih posestnikov.

Omenjeni fašist uživa polno zaupanje pri anglo-ameriški vojaški upravi, ki ga je priznala. Pri njej uživa vso podporo in razumevanje. Tako je n. pr. dobil od vojaške uprave sladkor in petrolej, kar naj bi mu pomagalo do uspeha in razbitja enotnosti delavskega razreda.

Svoječasno je Enotni sindikat kmetijske stroke zaprosil anglo-ameriško vojaško upravo, da bi mu dodelila odpadke UNRRA-nih sladkornih pošiljk. Ta sladkor bi bil za naše čebelarje uporabljiv in bi njihovemu gospodarstvu nudil olajšanje. Toda Enotni sindikat kmetijske stroke ni bil vreden, da bi se mu dodelil ta sladkor. Moral je priti »vrednejši« pribornik za koristi našega kmeta.

Prišel je Santanielle, bivši tajnik fašistične sindikata, in dobil je sladkor in petrolej od anglo-ameriške vojaške uprave. Osvežiti si moramo tudi nekoliko spomin. Omenjeni »mož zaupanja« je imel tudi v socialnem oziru čudne hibe. Za časa njegovega 20.-letnega gospodovanja so se morali naši kmetje izkazati vredne, če so hoteli užiti kako ugodnost s strani sindikata. Vredne pa so se izkazali, če so »blagorodnemu gospodu« in to za vsako najmanjšo uslugo, prinesli razne dobrote — maslo, klobase, jajca in drugo.

To pa še ni dovolj. Omenjeni Santaniello na vse mogoče in nemogoče načine poskuša ovirati Enotni sindikat kmetijske stroke, pri pogajanjih za delovne pogoje. Njegovo nasprotovanje je razumljivo, če vpoštevamo, da je stara fašistična duša, ki bi želel, da bi še vedno veljale stare fašistične pogodbe in uredbe. Vsekakor se ne more ločiti od fašistične dedščine in verovanja.

Sprašujemo se, kako je mogoče, da uživa tolikšno zaupanje in podporo ter katere kmete predstavlja s svojo organizacijo? Naši kmetovalci ne morejo dopuščati takim ljudem, da bi se vmešavali v njihova vprašanja in soodločali o bodočem razvoju njihovega življenja.

Konzumna zadruga tržiških delavcev

Od ustanovitve Konzumne zadruge metalurških delavcev v Tržiču, je minulo komaj šest mesecev. V tem razdobju je bilo izvršeno toliko dela, da so tržiški delavci lahko ponosni na ves svoj trud. S tem svojim praktičnim delom so afirmirali moč množične volje. Uspeh, ki je bil dosežen, pomeni veliko oporo in olajšavo za življenje delavcev in njihovih družin.

Zadruge so v polnem razvoju in v ilustracijo tega razvoja bomo v kratkih besedah prikazali razvoj dosedanjega dela.

Od ustanovitve razprodajalnice v ulici IX. junija, so bile postopoma odprte: podružnica v Kolodvorski ulici, razprodajalnica Staranzano, skladišče drv in premoga v ulici R. Sanzio ter postavljena peč za kruh. Da se ugodi potrebam tistih, ki prebivajo izven Tržiča, se bodo odprle prodajalnice v Ponzanu, Foglianu in Ronkah.

V programu je tudi otvoritev sadnega skladišča in prodajalnice v Tržiču.

Upravni odbor namerava razviti in razširiti poslovanje zdruge izključno s finančnimi sredstvi svojega članstva. Le na ta način se bo pri delu dosegel tisti učinek, kakršnega narekujejo koristi članstva zadruge. Zato poziva odbor vse delavce, da tesno sodelujejo pri razvoju Zadruge, da se bo z njihovo pomočjo čimprej izvedel celotni program. Število članov se suče okoli 4.500. Vsi se pozivajo, da po svojih najboljših močeh prispevajo pri vpisovanju novih deležev od 500.— lir. Vpis se lahko izvrši s tedenskimi, štirinajstdnevnimi, oziroma mesečnimi kvotami. Z novimi vpisi deležev se bo omogočil hitrejši in plodonosnejši razvoj Zadruge.

Delavci, zavedati se morate, da z vašimi zadrugami znižujete cene na trgu, bijete in izločate številne posrednike, katerih edini namen je čim več zaslužiti in čimprej obogateti. Glavna naloga zadrug je težnja k nižjim cenam, kar zavisi predvsem od volje in razumevanja vsakega poedinca.

Po raznih poročilih je razvidno, da se delavci zelo zanimajo za svoje konzumne zadruge. Dobro in umestno je, da se opozarja ob vsaki priliki na za to pristojnih mestih o vseh nedostatkih, nepravilnostih in možnostih izboljšanja poslovanja zadrug, kajti z najširšim sodelovanjem se bodo lahko odpravile vse nepravilnosti in nedostatki ter na ta način izboljšalo upravljanje in gospodarjenje.

Skrivnost naše moči in blagostanja je v medsebojnem razumevanju in pomaganju!

Delavska solidarnost

Ta teden so postojnski delavci poslali v Trst za brezposelne delavce

23.000 kg krompirja.

Nameščenci PNOO-ja v Trstu so do danes zbrali v isti namen

36.000.— lir.

Povsod se vršijo nabiralne akcije za pomoč našim brezposelnim delavcem.

Ni lepšega dokaza od tega, da je Trst neločljivo povezan s svojim neposrednim zaledjem, ter da je naša pokrajina ne samo po prirodnih zakonih, marveč tudi po ljudski volji, nerazdvojna enota.

Padriče

Vprašanje cest

Iz Padrič in iz Gropade vodita dve cesti v mesto. Ni družine, katere eden ali drugi član ne bi šel večkrat po teh poteh v mesto, bodi to delavec, mlekarica, trgovec ali pa tudi kmetovalec. Vsi imajo svoje potrebe in posle. Prva cesta gre čez Ključ, druga pa čez Razklani hrib.

Za časa fašizma sta te dve poti bili vedno zanemarjeni, čeprav je domačinom tržaška občina nalagala visoke davke, ki so jih morali vestno in točno plačevati.

Danes fašistične Italije ni več. Toda davke moramo še vedno plačevati, a naše ceste so v obupnem stanju. Kmali ne bodo več niti za pešačenje, kamoli za vozila.

V Trstu se ceste pridno tlakujejo. Za to se potrosijo lepe vsote, neoziraje se na to, ali se po njih vrši promet, ali so sploh v takem stanju, da so res potrebne popravil.

Sprašujemo se, zakaj se ne bi tudi naše podeželske ceste popravljale. Njih pomen in namen za gospodarstvo našega kmeta je izredne važnosti. Tudi stroški ne bi bili tako veliki, da bi se jih ne zmoglo, a našemu prebivalstvu bi se nudila možnost, da zasluži pri teh delih z dovažanjem materiala in drugim delom.

Domačini so brez vsakega zaslužka, mnogo jih je brezposelnih in v denarnih stiskah, tako, da nimajo niti za vsakdanje potrebe.

Vaščani pričakujejo, da se začasna uprava potom svojih organov vsaj malo pobriga za te prilike in ukrene najnujnejše ukrepe, da se stanje nekoliko popravi.

Invalidi in obnova

Dasiravno že 61 let stari in povrhu še 50% vojni invalidi, je tov. Albreht Valentin, doma iz Idrije, razumel navodila, ki nam jih je vsem izročil tov. Tito v svoji poslanici na novega leta dan, v kateri povdarja, da moramo posvetiti letošnji načrtni obnovi. Tudi naš Tine se, dasiravno ima pokvarjeno roko, stalno udeležuje kot sindikalist in kot član OF prostovoljnega dela. Tako se je v začetku tega meseca v enem samem tednu kar štiri popoldneve udeležil prostovoljnega dela pri čiščenju opeke, pri pripravljanju gramoza za cesto in obnovo ter pri delu na cesti.

Z vso upravičenostjo smemo našega 50% invalida tov. Tineta Albrehta imenovati kot vzornega prostovoljnega delavca, ki zna s svojim humorjem tudi vedno razvedriti vso družbo pri prostovoljnem delu, ki se nahaja v njegovi bližini.

Naloge sindikalnih zaupnikov

Sindikalna organizacija razprostira svoje delovanje na vse tovarne, gradilišča, urade in polja potom tovarniških odborov, pododborov in zaupnikov.

S pomočjo te organizacijske razdelitve razvija vsaka posamezna stroka svojo delavnost na vsakem mestu dela. Zato je potrebno, da vsi člani te organizacije razvijajo v polni meri svoje delovanje, tako da občuti koristi od tega dela vsa stroka, oziroma vse delavstvo te stroke. Nujno je zato, da vsak sindikalni aktivist dobro pozna svoje naloge.

Aktivist, ki je v najtesnejšem stiku z delavci, je ravno zaupnik, ki je bil izvoljen na mestu dela, v katerega imajo zupanje vsi njegovi tovariši in ki zna vedno tolmačiti delavske težnje in presojati razmere v katerih razvijajo svoje delovanje njegovi tovariši-delavci. On predstavlja najglobljo vez celotne sindikalne organizacije med delavstvom in jo nato prenaša na višje organe.

Sindikalni zupnik mora biti zato v tesnem stiku s tovarniškimi pododbori ali odbori (če obstojajo, kot n. pr. v večjih tovarnah), ali s strokovnim svetom v manjših podjetjih, kjer ni odborov ali pododborov kot je slučaj v manjših industrijskih in gradbenih podjetjih.

Osnovna naloga sindikalnega ali delavskega zaupnika je poznavanje stanja delavnic, urada, na polju itd., vedeti mora za zahteve, želje in težnje.

Zaupnik mora vedeti vse, kar se dnevno dogaja na mestu dela. O tem mora obveščati strokovno organizacijo po redni poti in točno. Z druge strani pa mora poznati vsa navodila sindikalne organizacije, mora jih uvajati v prakso in razširiti med delavstvom. Poznati mora delovne pogoje (mezdne sporazume), notranji ustroj v podjetjih itd. tako da lahko daja vsa pojasnila delavcem, biti mora v zvezi z delodajalcem, če se za to pojavi potreba, reševati mora tudi vse spore, ki bi nastali med delavci in delodajalcem (seveda če ne presegajo njegove kompetence).

Jasno je torej, da predstavlja zaupnik sindikalno vodstvo med delavskimi množicami, ali to samo primeru, da je zares delaven in resnično zastopa delavske interese. Tak naj bo naš delavski zaupnik.

Da bi koristno obavljali vse svoje delo, je potrebno, da si zaupniki izberejo lep krog aktivistov-sotrudnikov, ki sicer nimajo uradnih funkcij, ali so vendar koristni in celo neoblodni elementi za živalno delovanje na tem področju. Ti aktivisti mu bodo pomagali na določenem področju dela, po svojih sposobnostih. Zato je potrebno, da pozna zaupnik dobro psihologijo svojih tovarišev in da pravilno presodi njihove sposobnosti.

Na ta način bodo postali aktivni vsi člani sindikalne organizacije, pa tudi tisti, ki še niso člani.

Današnja konkretna naloga zaupnika je na primer borba, odprta in odločna proti vsaki pojavi izkoriščanja od strani delodajalca, kakor tudi odločen nastop proti razbijanju delavske enotnosti in njegove organizacije. Da bi dobro poznal vse probleme, naj se poslužuje domačega tiska in navodil sindikalne organizacije, kar danes ni težko, ker kažejo tudi same delodajalske organizacije s svojimi ukrepi protidelavske namene ter razbijanje delavskih organizacij s pomočjo p